

Innspill til strategiene om verdier vi skal bevare og utvikling for fremtida

Kommunen skal i kunnskapsgrunnlaget vurdere kva arealstrategi som skal leggjast til grunn – om kommunen skal vere **arealnøytral**, **arealpositiv** eller følgje ei anna tilnærming. Dette er i tråd med **nasjonale forventningar til kommunal planlegging** og prinsippa i **plan- og bygningslova**, som krev at kommunen tek stilling til langsiktig arealbruk og ivaretek omsyn til klima, naturmangfald og jordvern.

Dersom strategien ikkje blir tydeleggjort i kommuneplanens samfunnsdel eller arealdel, vil kommunen i praksis legge opp til ei **arealnegativ utvikling**, noko som inneber fortsatt nedbygging av natur og auka arealforbruk. For å unngå dette bør Øygarden kommune definere ein klar strategi som sikrar **berekraftig arealforvaltning** og følgjer opp nasjonale mål om redusert naturtap og meir effektiv arealbruk.

Sikkerhet og beredskap i planleggingen:

Øygarden kommune mangler en egen strategi for sikkerhet og beredskap i planleggingen. Dette skal vektlegges ifølge regjeringen. Endret klima skal tas hensyn til i planleggingen og de høye alternativene fra nasjonale klimaframskrivinger skal legges til grunn når konsekvenser av klimaendringene vurderes.

Naturstrategien

Internasjonale rammeverk som veiviser

Vi vil løfte frem Kunming–Montreal-avtalen, der Norge blant annet har forpliktet seg til å bevare minst 30 % av naturen både på land og i sjø innen 2030. Dette rammeverket kan være et nyttig bakteppe for kommunens overordnede prioriteringer, og vi anbefaler at det vurderes hvordan dette kan reflekteres i strategiene.

Livet på land

Dette bærekraftsmålet ble ikkje valt som prioritet, men det er likevel berre på land kommunen har kartlagt og laga oversikt over verdier.

- Det manglar strategiar for vilt og biologisk mangfald i kommunen.

Vi foreslår ein strategi om vannmiljø på land og i sjø vert innarbeida i naturstrategien: Alle vassområde i kommunen skal oppnå GOD miljøtilstand, i tråd med vassforskrifta og nasjonale miljømål.

Tilføring av marine naturtyper i naturstrategien

Kommunen har valgt **livet i havet** som bærekraftsmål. Dette må forplikte. Naturstrategien må bygge på den omfattende kartleggingen av marint mangfold som allerede finnes, og sikre at denne kunnskapen brukes aktivt. Ref til: Nasjonalt program for kartlegging av marint mangfold.

Nye tiltak i sjø skal **ikke tillates** der det finnes marine verdier i kategoriene *viktig*, *svært viktig* og *lokalt viktig*, med mindre helt særlige hensyn gjør det nødvendig.

Vi snakker blant annet om tareskog, ålegrasenger, skjellsand, kamskjellforekomster og gyteområder for kysttorsk – naturtyper som er avgjørende for både økosystem og kulturarv. Å ikke ta vare på disse verdiene vil være en alvorlig fallitterklæring. Havet har gitt oss mat og næring i tusenvis av år – nå er det vår tur til å gi noe tilbake.

Miljøtilstand sjø

Det bør inngå som en sentral del av forvaltningens strategi at områder hvor miljøtilstanden er forringet som følge av industri, akvakulturlokaliteter og/eller andre menneskelige aktiviteter, aktivt søkes restaurert og forbedret. Nasjonalt program for kartlegging av marint mangfold bør brukes til dette formål.

Hummer

Vi foreslår å inkludere i strategi at arbeid med verneområder for hummer videreføres at utvidelse av områder vurderes dersom HI tilråder dette.

Hubro

Tidligere Hordaland er blant de områdene i landet med størst tetthet av aktive hubroterritorier. Øygarden, med sine kystlyngheier, utgjør et særlig viktig leveområde for arten. Av de sju områdene som inngår i det nasjonale overvåkingsprogrammet for hubro, hadde Øygarden den nest høyeste okkupasjonsraten av kjente territorier de siste tre årene. Resultatene viser at hubroene i Øygarden og Østerdalen oppnådde best hekkesuksess, med til sammen seks flyvedyktige unger fordelt på henholdsvis fire og tre vellykkede hekkinger. Det er av stor betydning å fremheve hubroens tilstedeværelse som en ressurs vi både er stolte av og glade for i vår kommune. Naturstrategien bør derfor tydelig ta inn over seg og følge de retningslinjer som gjelder for hubro og andre truede arter. Vi har et rikt fuglemangfold som gir kommunen stor naturverdi, men dette mangfoldet krever målrettet innsats for å bevares.

Vi foreslår at strategien fastslår at ny utbygging som kommer i konflikt med truede og rødliste arter skal unngås.

Marine økosystemer og havbruk – behov for bedre kunnskapsgrunnlag

Planprogrammet viser til at kunnskapen om marine naturverdier er mangelfull. Vi vil her vise til at det finnes flere tilgjengelige nasjonale datasett, som Naturbase, Marint Grunnkart, Mareano og data fra Havforskningsinstituttet og NIVA, som kommunen kan bruke for å styrke kunnskapsgrunnlaget. Dette er også i tråd med naturmangfoldlovens § 8, som forutsetter at tilgjengelig kunnskap skal brukes i beslutninger som kan påvirke naturen. Vi anbefaler at planprogrammet tydeliggjør hvordan dette kunnskapsgrunnlaget skal brukes i det videre arbeidet, særlig i tilknytning til strategi for havbruk og sjøområder. Forslag til strategi kan være:

- Alle vassområde i kommunen skal oppnå GOD miljøtilstand, i tråd med vassforskrifta og nasjonale miljømål.

Forurensning

Det mangler en strategi for forurenset grunn i kommunen.

Strategi - Næringsutvikling

Utbygging av næringsareal kan ikke behandles som en isolert kommunal oppgave – den må ses i et regionalt perspektiv. Kommunestyret har selv erkjent, i forbindelse med utbyggingen på Eide-halvøya, at kommunen har svært begrenset tilgang på arealer som ikke kommer i konflikt med miljøhensyn eller naboer. Klima- og miljødepartementet har i samme sak understreket betydningen av å planlegge næringsarealer regionalt, i tråd med statlige

planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (avsnitt 7.1) og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (punkt 34).

Dette innebærer i praksis at kommunen må løfte blikket: Større utbygginger må vurderes i en regional sammenheng, der arealmessige forutsetninger og miljøhensyn veier tungt. Vi kan ikke havne i en uheldig «konkurranse» om å tiltrekke oss næring som har bedre vilkår andre steder. Dette kommer også frem i de nasjonale forventningene til planlegging i kommunene. En ansvarlig strategi for næringsutvikling må derfor tydelig slå fast at kommunen skal samarbeide regionalt, sikre bærekraftig arealbruk og prioritere løsninger som gir størst samfunnsnytte – ikke kortsiktig konkurranse.

Når det gjelder arealbeslagene næringen står for, bør kommunen sette seg noen målsetninger og føringer for å ikke ende opp med å bygge ned hele nordre Øygarden. Det er storstilt planlegging av utbygging rundt Energiparken, på Blomøyna og ved Kollsnes – samlet sett blir det en stor belastning på naturen og innbyggerne i området. Hva er tålegrensa? Og hva med atomkraftverk, dette snakkes det om i kommunestyret, men gjenspeiles ikke i strategiene. Det blir vanskelig å komme med dette på et senere tidspunkt.

Strategi Landbruk

Minner om ny jordvernstrategi fra 2023. Strategien burde være mer konkret, komme med noen målsetninger og gi støtte og oppfølging til bønder. Bønder står ovenfor store utfordringer i fremtiden i forbindelse med klimaendringene. Dette burde gjenspeiles i strategien.

I Øygarden har vi kystbonden, som tradisjonelt har kombinert jordbruk med bruk av sjøen. For å sikre denne kombinasjonen bør strategien slå fast at naust ikkje skal delast frå garden. Naustet er ein del av ressursgrunnlaget og kan i framtida vere avgjerande for å livnære seg av garden.

Kvart element – fulldyrka jord, innmarksbeite, utmarksbeite og naust – er ein integrert del av garden og skal ikkje byggjast ned eller fradelast for å bevarast for fremtidige generasjonar. Dette inneber at landbruksjord på ein gard ikkje skal delast opp eller byggjast ned. Strategien omfattar all landbruksjord, ikkje berre fulldyrka jord, men også innmarksbeite og utmarksbeite, fordi alle desse areala er viktige for drifta og framtidig matproduksjon. Nasjonale forventninger legger stor vekt på jordvern og reduksjon av omdisponering av dyrka jord. Øygarden opererer med fortsatt LNF-spreidd som hovedmekanisme i bygdene; dette bør avgrensas sterkere mot dyrka jord og karbonrike arealer, med tydeligere kriterier for fortetting i allerede utbygde områder fremfor nye LNF-spreidde byggeområder. Det bør komme frem i KU hvordan kommunen skal løse problemet med fortetting i bygdene og LNF spreidd, hva er planen?

Strategiar - Havbruk og planlegging i sjø

Ulike former for havbruk har stor økonomisk betydning for vår kommune, men representerer samtidig betydelige utfordringer knyttet til miljøpåvirkning, dyrevelferd og trusler mot ville arter. Vi registrerer at laks som art er hyppig omtalt i kunnskapsgrunnlaget, men at villaks ikke nevnes. Dette er bemerkelsesverdig, ettersom vi har vassdrag hvor laks naturlig har vandret. I Fjellvassdraget finnes både sjørørret, sjørøye og laks, men laksen består i dag i hovedsak av rømt oppdrettsfisk.

Det bør være en åpenbar og naturlig målsetting å gjenopprette en livskraftig villaksstamme der det er mulig. Restaurering av Fjellvassdraget og andre vassdrag bør prioriteres, samtidig som det stilles tydelige krav til havbruksnæringen om bruk av ny teknologi for å sikre naturverdiene i vår kommune.

For alle nye anlegg bør det stilles krav om lukkede merder, og eksisterende anlegg med gjentatte rømminger bør fases ut. Dette er særlig viktig ved oppdrett av nye arter som torsk og andre. Vi må lære av erfaringene der næringen har påført skade på eksisterende laksestammer, og unngå tilsvarende utvikling for kysttorsk og andre arter som har stor betydning i vår kommune.

Vi har levd av og med disse ressursene så lenge mennesker har bodd her, og det er vårt ansvar å sikre at kommende generasjoner får den samme muligheten.

Rapporten i kunnskapsgrunnlaget om havbruk viser at lakselus, rømlinger og avfallsforurensning er betydelige miljøproblemer.

Vi foreslår at en strategi kan være at havbruk skal bli mer bærekraftig, styrke dyrevelferden og bli mer miljøvennlig.

Sentera i Øygarden

Kommune- og regionsenteret Straume og Nordre Bildøyna:

Det framstår som om kommunen ser bort fra sitt eige vedtak om å etablere kommunesenter på Bildøyna. Strategikartet for indre og ytre senter ekskluderer området som kommunen sjølv har definert som kommunesenter.

I strategiane for senterutstrekning av Straume står det til dømes:

«Ytre del skal ikkje innehalda høg grad av funksjonsblanding eller høg utnyttingsgrad. Med unntak av Straume sør skal ytre del ikkje innehalda plasskrevjande handel.»

Ut frå det vi kjenner til om planen for Bildøyna, samsvarar ikkje desse føringane med intensjonane for utviklinga der. Kommunen må ta eit tydeleg val: Skal Bildøyna vere ein integrert del av senterstrukturen – eller ikkje?

Naturen er livsgrunnlaget vårt – den sikrar matproduksjon, reint vatn, reint luft og økosystemtenester som vi er avhengige av.

Nedbygging av natur reduserer karbonlagring og aukar klimagassutslipp, noko som forsterkar klimaendringane.

Intakte naturområde gir flomdemping, erosjonsvern og betre klimatilpassing, medan nedbygging gjer samfunnet meir sårbart for naturfarar.

Naturmangfaldet er under sterkt press, og nedbygging er den største årsaka til tap av artar og leveområde.

Urørt natur og grøne strukturar er viktige for folkehelse, friluftsliv og livskvalitet – verdiar som går tapt når naturen byggjast ned.

Klima- og miljøstrategien:

Behov for tydelig strategi for reduksjon av klimagassutslipp

Det er positivt at planprogrammet løfter frem klimatilpassing som tema. Samtidig savner vi en strategi for hvordan kommunen konkret vil bidra til å redusere utslipp av klimagasser. Dette er en sentral del av plan- og bygningsloven (§ 3-1), og understrekes også i de statlige planretningslinjene for klima og energi (2024). Det er forventet at kommuner planlegger for lavutslippssamfunnet, og bruker arealpolitikken til å fremme mer klimavennlige løsninger. Vi anbefaler at dette blir løftet tydeligere inn i strategiene.

Klimatilpassing kan styrkes med økosystembaserte løsninger

Planprogrammet inneholder viktige vurderinger knyttet til overvann, havnivåstigning og ROS. I tillegg til tekniske løsninger, mener vi det er nyttig å vurdere hvordan naturbaserte og økosystembaserte tiltak kan styrke kommunens evne til klimatilpassing. Dette er i tråd med

statlige forventninger, og også med internasjonale forpliktelser gjennom Kunming–Montreal-avtalen. Eksempler kan være bevaring av myr, våtmarker, naturlige buffersoner og grønne strukturer som demper flom og styrker lokal klimatilpasning.

Karbonrike arealer og restaurering bør synliggjøres tydeligere

Vi støtter kommunens omtale av verdifulle naturtyper som myr og kystlynghei. Disse arealene er viktige både for naturmangfold og karbonlagring. Vi anbefaler at planprogrammet i enda større grad tydeliggjør hvordan slike områder skal bevares og, der det er aktuelt, restaureres. Det kan med fordel også knyttes opp til arbeidet med naturregnskap og indikatorer.

Sirkulær økonomi og ressursbruk er lite omtalt

Vi merker oss at tema som sirkulær økonomi, gjenbruk av masser og effektiv ressursbruk i utbygging og anlegg ikke er omtalt i planprogrammet. Dette er imidlertid fremhevet i nasjonale forventninger til planlegging, og er nært knyttet til både klima, miljø og bærekraft. Det kan være nyttig å inkludere dette som en del av det videre strategiarbeidet.

Strandsonen

Det kommer ikke tydelig frem hvordan Øygarden vil praktisere differensiering (særlig i pressområder) for å redusere dispensasjoner i strandsonen.

Andre innspill:

LNF-spredd

Vi minner om at LNFR-områder i utgangspunktet ikke er byggeområder, og at spredt utbygging skal være et unntak, styrt gjennom klare bestemmelser i kommuneplanen. Hvordan kommunen skal styre utbygging i LNF spredd kommer ikke tydelig nok frem i strategien.

Vi minner om at Statlige planretningslinjer for klima og energi ble vedtatt 20.12.2024 (FOR-2024-12-20-3359). Se Lovdata: <https://lovdata.no/forskrift/2024-12-20-3359>.

Hilsen

Styret i Naturvernforbundet Øygarden

 Naturvernforbundet